

בבא בתרא קעו

משה שווערד

1. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קעו/א

אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשים כו'. [1] פירוש קסבר רב פפא דמלוה בשטר איכא שיעבודא דאורייתא הילכך גובה בין מן היורשים בין מן הלקוחות ובמלוה על פה ליכא שיעבודא דאורייתא דלית ליה קלא מיהו גובה מן היורשים כדי שלא תנעול דלת בפני לויין אבל מן הלקוחות אינו גובה דהא לית ליה קלא. [2] אי נמי איכא למימר דכרבה סבירא ליה דאמר אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה שיעבודא לאו דאורייתא מיהו במלוה בשטר גובה בין מן היורשים בין מן הלקוחות כדי שלא תנעול דלת בפני לויין ומלוה על פה גובה מן היורשים כדי שלא תנעול דלת דהא לית להו פסידא ליורשים ואינו גובה מן הלקוחות דלית להו קלא וקמפסיד ליקוחות דמי דיהבי. הרא"ם ז"ל:

2. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קעו עמוד א

אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה וכו'. מהכא משמע דרב פפא סבר שיעבודא לאו דאורייתא מדנקט טעמא גבי יורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לויין, והכי משמע מההיא דערבא דלעיל (קע"ד א') ומההיא דכתובות (פ"ו א'), וקשה לי במסכת קידושין פרק קמא (י"ג ב') דאמרינן אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא, [1] ויש שתירצו דהתם רב פפי גרסינן, [2] ור"ת ז"ל פירש דהכא פליגא על סוגיא דהתם והווי להו כשני לשונות שבתלמוד וכעין איכא דאמרי, וכל זה דוחק, [3] והנכון דרב פפא הכי קאמר התם דאפ"ל למ"ד שיעבודא דאורייתא אינו גובה מן הלקוחות כיון דלית ליה קלא והכא אמר דאע"ג דשיעבודא לאו דאורייתא גובה מן היורשין מדרבנן ולאפוקי מדרב ושמואל.

ולענין פסק הלכה ודאי דקיי"ל שיעבודא דאורייתא ור' יוחנן הכי ס"ל, וכן ההיא דעולא שהיא הלכה רווחת בתלמוד, ורב הונא בריה [דרב יהושע] נמי, ושלחו מתם הילכתא כוותיה הכי ס"ל כדכתיבנא לעיל (קע"ד ב'), ומ"מ היה נראה דלא נפקא לן מינה מידי אליבא דהלכתא דהא בין למר ובין למר מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מלקוחות, ואי משום בכור ליטול פי שנים במלוה, קיי"ל שאין בכור נוטל פי שנים במלוה דלא קרינא ביה אשר ימצא לו וכדכתיבנא בפרק יש נוחלין (קכ"ה ב') אלא אם כן היה מלוה על המשכון או משכנתא דארעא באתרא דלא מסלקי וכדאיתא בפרק איזהו נשך (ס"ז ב'), וי"ל דנפ"מ לענין מלוה על פה ומלוה בשטר וזמן מלוה על פה [קודם] דלמ"ד שיעבודא דאורייתא מלוה על פה קודמת לגבות ממנו או מירושיו מן הקרקעות או מן המטלטלין ששיעבד באגב שיש בהם דין קדימה, וכן כתב רבינו האי גאון בתשובה וכן דעת הרשב"א, אבל הרי"ף כתב שאין במלוה ע"פ דין קדימה במקום מלוה בשטר, דשטר כנכסים משועבדים חשיבא לגבי דידיה ומלוה ע"פ אינו גובה ממשועבדין, וכן דעת מורי הר"ם ...

3. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קעו/א

רבי אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים פירוש ואם הוא שטר חוב גובה מנכסים משועבדים אלמא אף על פי שאין בשטר עדי חתימה כיון דאיכא עדי מסירה דידעי בההיא שטרא אינהו מפקי קלא הכא נמי אף על פי שאין שם עדי חתימה להעיד על עיקר ההלואה כיון דידעי בי דינא בהאי שטרא ונתקיים לפנייהם אית ליה קלא וכל שכן כשכתבו עליו והוה סלקא דעתיה דרמי בר חמא דטעמיה דרבי יוחנן משום דלא נפק קלא אלא בעידי חתימה אבל כשהוחזק כתב ידו בבית דין אף על פי שכתוב בו הנפק לא הוי כעדי חתימה כיון שאין מעידים בחתימתן על עיקר חיוב ההלואה אלא על כתב ידו. אי נמי הוה סלקא דעתיה דרמי בר חמא דלא תקון רבנן דליגבי ממשעבדי אלא בעדי חתימה דשכיח טפי והוצרכו לתקן משום נעילת דלת אמר ליה שאני התם דמשעת כתיבה שעבד נפשיה לכך גובה ממשעבדי לעדי מסירה לפי ששעבד הלוה את עצמו מתחלת מסירת השטר ומשעת החיוב דהיינו מזמן הכתיבה נשתעבדו נכסיה אבל הכא דבשעת הכתיבה ליכא קלא וכשהוחזק כתב ידו בבית דין אחר כך אף על גב דאיכא קלא לא שעבדו חכמים את נכסיו כיון שמתחלה אדעתא דגובינא מבני חרי נחית ולא נתחייב לו הלוה בעיקר החיוב אלא מבני חרי ... הרב רבינו יונה ז"ל בעליות:

4. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קעו עמוד א

אבל הנכון כלשון האחר שפירש ר"ש דמתני' ה"ק ואם גט חוב הוא שנתנו בעידי מסירה גובה בו מנכסים משועבדים כמו בשטר חתום, והיינו קושיין הכא דעדים מפקי קלא על השטר ואע"פ דלא חתימי בגוה, והכא נמי אמאי לא מפקי ב"ד קלא על כתב ידו דאדרבה קלא דב"ד עדיפא, ופרקינן כדאיתא בנוסחי דוקני שאני התם דמשעת כתיבה שעבד נפשיה, פ"י כי מתחילתו נכתב למוסרו למלוה בפני עדים והילכך משעת כתיבה יש לו קול ולא פסיק קליה, אבל כתב ידו שלא נכתב על דעת למוסרו בפני עדים קול שיוצא עליו בב"ד עתה כשהוחזק לא חשיב וכקלא דפסיק הוא.

5. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קעו/א

(תרעא) דף קע"ו. דמשעת כתיבה שיעבד נפשיה, ופירשב"ם כשנכתב השטר נכתב כדי למוסרו בפני עדים, וקשה דבשטרי ממון לכו"ע כשר אפילו מצאו באשפה, וגם אם כתב הסופר כדי להתלמד בו, וא"כ לא נכתב כלל כדי למוסרו בעדים, ומ"מ אם נמסר בעדים כשר וגובין ממשעבדי, אלא דהכא שאני דבי"ד המקיימין את השטר א"צ לקרותו כלל, משא"כ עדי מסירה צריכין לקרות את השטר. אבל בגמ' לא נזכר חילוק זה, אלא דמשעת כתיבה שיעבד נפשיה, וצ"ע.

6. נמוקי יוסף על הרי"ף בבא בתרא דף פג/א

ולא אמרינן בההיא הנאה דמהימני ליה ב"ד גמר ומשעבד אלא בערב דב"ד כלומר שב"ד עשו אותו ערב כגון שהיו ב"ד רוצים לגבות מהלוה ואמר להם זה הניחוהו ואני ערב לכם כה"ג הואיל ויש לו הנאה שהאמינוהו ב"ד באותה הנאה שעבד עצמן וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"ה מהלכות מלוה ולוה. אבל בקנין אפילו בלא ב"ד שעבד נפשיה לגבות מבני חרי אם נעשה זה על פה ...

7. ספר תורת חיים על בבא בתרא דף קעו/ב

ערב דבית דין לא בעו קנין... אבל אם לא רצו הבית דין לגבות מן הלוה כלום ואמר לפני דין הריני ערב בעד פלוני לא משעבד, וכן כתב הרמב"ם ז"ל: